

Изборном већу Филолошког факултета

Одлуком Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 1125/1 од 23. 4. 2014. године изабрани смо у Комисију за припрему извештаја о кандидатима који су се пријавили на конкурс за избор једног доцента за научну област Бохемистика, предмет Чешки језик. На конкурс се јавио један кандидат, **др Верица Копривица**, досадашњи доцент за Чешки језик на Филолошком факултету у Београду.

Извештај Комисије

1) Биографски подаци

Доцент др Верица Копривица рођена је 19. марта 1952. године у селу Плочица, општина Ковин, где је завршила основну школу. Средњу медицинску школу завршила је у Земуну. На Филозофском факултету у Приштини дипломирала је на Одсеку за руски језик и књижевност 1975. године. Потом је до 1981. године радила у семинарској библиотеци Одсека за руски језик и књижевност. На Филолошком факултету Универзитета у Београду завршила је Групу за чешки језик и књижевност 1980. године, а као асистент – приправник почела је да ради на истој групи марта 1981. године. На истом факултету завршила је последипломске студије и 1984. године одбранила је магистарски рад под називом „Значење и употреба неодређених заменица у чешком и српскохрватском језику“. Године 1987. изабрана је у звање асистента за чешки језик и књижевност. Обављала је вежбе из чешког језика, а због недостатка наставника за чешки језик такође и тумачења теорије савременог чешког језика и историјске граматике. Децембра 2002. године одбранила је докторску дисертацију под насловом „Творба именица од придева у чешком језику у поређењу са српским“, а 25. фебруара 2004. године изабрана је у звање доцента за чешки језик.

У Чешкој Републици боравила је у више наврата на летњој школи словенских студија, на специјализацији, и 2005. године један месец као гостујући предавач на филозофским факултетима у Прагу и Брну. Члан је Уређивачког одбора часописа Славистика и председник Одбора за српско-чешке везе Матице српске, као и члан уређивачког одбора зборника који ће тај одбор припремити (то је такође део научног пројекта „Српско-чешке културне, политичке и привредне везе“ с финансијском подршком Министарства за науку Републике Србије).

Од 2009. до 2013. године успешно је руководила Катедром за славистику у изазовно време примене Болоњске декларације.

2. Библиографија

Др Верица Копривица је уз пријаву приложила и следећу библиографију:

А. Засебне публикации

(Пре последњег избора у звање доцента)

1. *Творба именица од придева у чешком и српском језику*. // Филолошки факултет Београд, 2006. 195 стр.
2. *Чешко-српски и српско-чешки речник*. Матић, Београд, 2008. 540 стр.

(После последњег избора у звање доцента)

3. *Фонетика и фонологија чешког језика са основама чешког правописа*. Славистичко друштво Србије, Београд, 2014, 127 стр.

Б. Студије и чланци

(Пре последњег избора у звање доцента)

4. *Semantičko polje češke zamenice žádný i njeni srpskohrvatski ekvivalenti* // *Studia philologica* (Приштина). – ISSN 0351-3955. – 1–2 (1986), стр. 61–66.
5. *О транскрипцији чешких имена* // Славистички зборник (Београд). – ISSN 1450-9606. – III (1988), стр. 61–65.
6. *О češtině v zahraničí* // *Univeristas : Revue Univerzity J. E. Purkyně v Brně* (Brno). – 21 (1988), бр. 6, стр. 25–26.
7. *Neki problemi prevođenja i usvajanja čeških neodređenih zamenica* // *Konferencija Živi jezici : zbornik radova II. Teorijske i metodološke osnove*

nastave stranih jezika i književnosti na filološkim/filozofskim fakultetima u Jugoslaviji (Vladislava Felbabov, prir.). / Filozofski fakultet, Institut za strane jezike i književnosti (Novi Sad). – ISBN 86-7289-027-2 – (1991), стр. 207–211.

8. *Чешки речници* // Задужбина – 12 (III), стр. 10.

9. *Двострука мотивисаност извесних типова именица у чешком и српскохрватском језику* // Конфронтациона проучавања српског и других словенских језика. Зборник теза и резимеа саопштења са научног колоквијума (Београд). – (1992), стр. 15–16.

10. *Један приступ творби речи (у чешком и српском језику)* // Конфронтациона проучавања српског и других словенских језика. Зборник теза и резимеа саопштења са научног колоквијума (Београд). – (1994), стр. 12–13.

11. *Катедра бохемистике на Одсеку за славистику Филолошког факултета у Београду – историјат и перспективе.* / Квапил Д. – Копривица В. – Корда-Петровић А. // Славистика (Београд). – ISSN 1450-5061. – IV (2000), стр. 151–160.

12. *Творба деадјективних супстантива у чешком, словачком и српском језику: Творба суфиксацијом.* – Život slova v dejinách a jazykových vzťahoch (Na sedemdesiatiny profesora Jána Doruľu), Bratislava 2003, стр. 187–199.

13. *Именице са придевском деκлинацијом у чешком и српском језику.* – Српски језик 8/1–2, Београд, 2003, стр. 267–278.

14. *Супстантивизација придева мушког рода у чешком и српском језику.* – Славистика VII (2004), стр. 369–374.

15. *Савремени чешки и српски књижевни језик – развој и перспективе.* – Славистика IX (2005), стр. 296–302.

16. *Чешки лингвисти на београдским скуповима слависта.* - Од Мораве до Мораве, Из историје чешко-српских односа у 19. и 20. веку. Брно 2005, стр. 276–307.

17. *Неке нове тенденције у разговорном српском језику у поређењу са чешким.* – Studia Balcanica Bohemo-Slovaca VI – 2, Brno, 2006, стр. 855–859.

18. *О бохемизмима у српском језику.* – Славистика XII (2008), стр. 371–376.

19. *О настави чешког језика и књижевности на Филолошком факултету у Београду.* – Изучавање словенских језика, књижевности и култура као инословенских и страних, Београд, 2008, стр. 203–210. [Са Александром Кордом-Петровић].

(После последњег избора у звање доцента)

20. *Именице са суфиксом –ица у атрибутској функцији и њихови чешки еквиваленти.* // Славистика (Београд) XIII (2009), стр. 327–333.

21. *Сећање на Душана Квапила.* // Филолошки преглед, књ. XXXVI, св. 3 (2009), стр. 175–177.

22. *Контрастивна изучавања српског и чешког језика* / Верица Копривица, Катарина Митрићевић-Штепанек // *Контрастивна проучавања српског језика – правци и резултати.* – Иван Клајн, Предраг Пипер (ур.) – Београд : САНУ, Одбор за српски језик у поређењу са другим језицима, 2010, стр. 155–176.

23. *Главни проблеми усвајања граматике у савременој настави инословенског језика.* // Славистика. – ISSN 1450-5061. – XIV (2010), стр. 384–388.

24. *Настава чешког језика на Филолошком факултету у Београду.* – Од Мораве до Мораве. Из историје чешко-српских односа. Нови Сад 2011, стр. 397–406.

25. *Дијалектолошка истраживања српских бохемиста.* // Славистика (Београд). – ISSN 1450-5061. – XVI (2012), стр. 502–507.

26. *Лексичкосемантичке групе као полазиште за конфронтациону анализу деривационих система два словенска језика.* – Творба речи и њени ресурси у словенским језицима. Београд 2012, стр. 601–608.

В. Прикази и белешке

(Пре последњег избора у звање доцента)

27. *Milivoje Jeftić, O jeziku tvo(je)m(u) i mo(je)m(u).* Oslobođenje. Sarajevo 1985. // Prevodilac (Beograd). – ISSN 0351-8892. – 4 (1987), str. 50–51.

28. *Dušan Šlosar, Tisíciletá.* Horizont. Praha 1990. // Зборник Матице српске за славистику (Нови Сад). – ISSN 0352-5007. – 41 (1991), стр. 197-198.

29. *Petr Sgall, Jiří Hronek: Čeština bez příkras.* (Praha 1992, 181 стр.) // Зборник Матице српске за славистику (Нови Сад). – ISSN 0352-5007. – 44–45 (1993), стр. 270–272.

30. *Zdenka Palková: Fonetika a fonologie češtiny (s obecným úvodem do problematiky oboru).* Karolinum, Praha 1994, 367 стр. // Славистика (Београд). – ISSN 1450-5061. – I (1997), стр. 160–162.

31. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. Red. František Čermák – Jiří Hronek – Jaroslav Machač.* Academia, Praha (Přirovnání, 1983, 496 str.; Výrazy

neslovesné, 1988, 512 str.; Výrazy slovesné A-P, 1994, 760 str.; R-Ž, 636 str.) // Славистика (Београд). – ISSN 1450-5061. – II (1998), стр. 265–267.

32. *Чешко-српски речник (у два тома). = Český srbský slovník (ve dvou dílech)*. САНУ, I т. А-О, 2000, II т. Р-Ž, 2001. // Зборник Матице српске за славистику. 62 (2002), стр. 262–263.

33. *Чешко-српски речник (у два тома). = Český-srbský slovník (ve dvou dílech)*. САНУ, Одбор за израду чешко-српског и пољско-српског речника. Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, I т. А-О, 2000, 1133 стр., II т. Р-Ž, 2001, 1469 стр. // Славистика (Београд). – ISSN 1450-5061. – VI (2002), стр. 331–332.

34. *Encyklopedický slovník češtiny*. Nakladatelství lidové noviny, Praha 2002. 605 стр. – Зборник Матице српске за славистику 64 (2003), стр. 268–270.

35. *Dušan Šlosar: Česká kompozita diachronně*. Masarykova univerzita v Brně 1999. 124 стр. – Славистика VII (2003), 452 - 453.

36. *František Ladislav Čelakovský: Mudrosloví národu slovanského ve příslovích*. Lika Klub, Praha 2000. – Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, 68–69. св. 1–4 (2002–2003), Београд 2004, стр. 346–348.

37. *Милош Докулић* (5. VII 1912 – 20. XI 2002). – Филолошки преглед 31 (2004), св. 1–2, стр. 227–229.

38. Цветанка Аврамова, *Словообразователни тенденции при съществителните имена в Българския и Ческия език в края на XX век*, Heron press. Sofia, 2003. – Српски језик, 10/1–2, Београд, 2005, стр. 905–911.

39. Jiří Marvan: *Jazykové milénium*. Academia, 2000. Исти: *Brána jazykem otvíraná*. Academia 2004. Славистика XI (2007), стр. 389–393.

40. *Studia Balcanica Bohemo-Slovaca VI. svazek 1–2*, Matice moravská, Brno 2006. – Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, књ. 72, Београд, 2007. (за 2006), стр. 145–151.

3. Преглед и мишљење о досадашњем научном и стручном раду

Доктор филолошких наука Верица Копривица дуги низ година држи предавања из чешког језика и његове историје, са великим успехом. На почетку свога рада она је провела неколико година у славистичкој библиотеци, а библиотекари на филолошким студијама су врло важни

сарадници у настави и науци, да не говоримо колико је то важно за научни развој.

Верица Копривица је, после својих професора који су докторирали на опису чешких дијалеката на тлу тадашње Југославије, унела и потврдила нову област у српској бохемистици: конфронтациони опис двају творбених система. То је било плодно тле јер се с једне стране ослањала на врло развијену чешку дериватологију (нарочито синхрону) и српску науку о творби речи (првенствено дијахрону), а с друге стране је показала таленат и прилежност, али и способност рада на дуге стазе.

То се пре свега односи на две иновативне монографије – „Чешко-српски и Српско-чешки речник“ као и најновију књигу „Фонетика и фонологија чешког језика“ (бр. 2 и 3).

На овом месту треба истаћи не само њен стручни, научни и педагошки рад већ и организациони таленат који је исказала као управник Катедре за славистику у два мандата, где је своју дужност обављала са великом посвећеношћу и преданошћу.

4. Подаци о објављеним радовима

О докторској дисертацији др Верице Копривице „Творба именица од придева у чешком језику у поређењу са српским“ као и делимично измењен текст ове докторске дисертације који је изашао под називом „Творба именица од придева у чешком и српском језику“ (бр. 1) детаљно је писано у реферату за одбрану дисертације (2002) као и у рефератима за избор у звање доцента (2004, 2009).

Монографија „Творба именица од придева у чешком и српском језику“ има не само фактички – творбено-семантички опис и анализу система деадјективних супстантива у чешком и српском језику – већ и методолошки значај: разрађен је систем описа творбеног система према основним лексикографским изворима двају сродних језика. В. Копривица је, на основу грађе коју је исписала из свог корпуса, прегледно и савесно обрадила тему свог рада, обухвативши сва три задатка која је себи поставила. Разрадила је и

прецизирала и многа сложена питања, која су у дериватологији и иначе предмет различитих тумачења. Ауторка није само покушала, како из скромности сама закључује, него је веома успешно сваки сегмент анализираног система детаљно упоредила у двама генетски и структурно сродним језицима, пронашавши веће и значајније разлике, које имају системски карактер, али и бројне ситније, за даља научна истраживања не мање важне разлике творбених средстава и њихових значења. Опсежно истраживање лексикографским методама сажето је до нивоа прегледне монографије, значајне, рекли бисмо, подједнако за чешку, српску и компаративну словенску дериватологију.

Од посебног значаја је, и то не само за практичну употребу, њен „Чешко-српски и српско-чешки речник“ (бр. 2) који садржи преко 20 000 речи са широком основом појмова из већине области живота са акцентом на лексеме домаћег порекла. Новост, чиме овај речник прекорачује претходне чешко-српске или српско-чешке речнике, представља учвршћење многих новијих речи и израза у складу са повећаном језичком либерализацијом, типичном пре свега за чешки језик последњих година. Корисник тако може у овој књизи први пут да пронађе разговорне елементе као и супстандардни слој чешког језика (тзв. *obecná čeština*). Поред тога је ауторка у свој речник унела и нове изразе из савремене информатичке, правне и економске терминологије. Успешност и користност овог издања потврђује и сама чињеница да је књига брзо после објављивања била распродата.

И трећа монографија коју је кандидаткиња објавила – „Фонетика и фонологија чешког језика“ (бр. 3) је иновативна и можемо слободно напоменути и уникатна. Мада је намењена претежно студентима бохемистике који изучавају чешки језик у Београду, реч је о првој књизи из те области, која је изашла не само у Србији, већ и на широј јужнословенској територији. Ауторка се ослања између осталог на модерни приручник Здене Палкове „*Fonetika i fonologie češtiny*“. Монографија је замишљена као први део уџбеника из чешке граматике и богатим конфронтативним приступом у тумачењу фонетско-фонолошког појава представља разлике између српске и чешке фонетике и фонологије. Уџбеник може да послужи и другим студентима филологије са српског подручја, јер је у њему акценат стављен на законитости чешког гласовног и графичког системе као инословенског

језика. Веома користан је и последњи део књиге – правопис чешког језика, тачније укључење ових делова „Правила чешког правописа“ који се односе на бележење и изговор гласова и фонема у чешком језику.

Други, најобимнији круг питања, који Верица Копривица осветљава у посебним студијама, тиче се поређења српског и чешког књижевног језика, бохемизама у српском језику и различитих творбених типова именица насталих транспозицијом од придева, док се у једном раду поређење врши на тројезичном плану (нпр. бр. 13, 14, 15, 17, 18, 20, 22)

У раду „Творба деадјективних супстантива у чешком, словачком и српском језику: Творба суфиксацијом“ (бр. 12) ауторка врши поређење микросистема деадјективних супстантива насталих суфиксацијом у три словенска језика: чешком, словачком и српском. В. Копривица ту полази од садржине, од ономасиолошке структуре тесно везане са појмом творбене категорије као најшире лексичкосемантичке категорије остварене творбеним средствима. Закључује да материјална блискост творбених средстава генетски блиских језика омогућава веома детаљно поређење и анализу свих нивоа релевантних за творбу. Семантичка блискост је такође веома велика. Због тога се ауторка потрудила да пронађе и истакне што више семантичких и стилских разлика, али проналази и оне формалне. Анализа је показала да се у овим језицима творбене појаве подударају на нивоу већих јединица, али са разоткривањем ситнијих детаља, разлике постају све бројније. Најбројније су на нивоу појединачних лексичкосемантичких група (нпр. различита продуктивност појединих типова код имена људи, животиња, ствари, или изостајање појединих лексичкосемантичких група у неком од језика и сл.).

У раду „Именице са придевском деклинацијом у чешком и српском језику“ (бр. 13) Верица Копривица закључује да се по придевској деклинацији мењају придеви који су обично поименичени у једном роду па од рода зависи и лексичка семантика. Конфронтирање система поименичених придева у ова два генетски сродна језика показује велику разлику у заступљености и бројности типова. Типолошка диференцираност односи се пре свега на вид придева. У чешком језику постоји синтаксичко ограничење – неодређени вид се не јавља у функцији атрибута. Због тога у том језику и не постоји тип именица који је настао од неодређеног вида придева. Друга значајна разлика

тиче се продуктивности типова поименичених придева. Чешки језик има десетоструко продуктивније типове од српског (у женском роду и неколико десетина пута продуктивније). Чешки веома продуктивни гранични тип са суфиксом *-ná* нема одговарајући паралелни српски еквивалент. Такође су бројне именице средњег рода са суфиксом *-né* са значењем дажбина, група је семантички веома компактна, сигурно најкомпактнија од свих продуктивних творбених типова. И други типови средњег рода чешћи су у чешком језику. Такође у чешком систему именица постоје изразите семантички обједињене подгрупе, нпр. за врсте пића (посебно вина и пива), за врсте меса. Овакво значење у српском је ретко, а српски језик не познаје ни семантичку групу назива дажбина. То значење изражено је именицама са суфиксом *-ица*. Чешки језик је знатно активнији и у употреби супстантивизованих придева у множини, ту је доминантна лексичко-семантичка група биолошких фамилија биљака и животиња.

У раду „Супстантивизација придева мушког рода у чешком и српском језику“ (бр. 14) Верица Копривица указује да поименичени придеви, мењајући врсту речи и функцију без промене морфолошке структуре и деклинационог типа, мењају карактер граматичке категорије рода, а од рода зависи лексичка, донекле и творбена семантика. Број типова и именица знатно је већи у чешком језику. Функција придева неодређеног вида у чешком је ограничена на предикат, тако да се ти придеви не могу поименичавати. Ауторка закључује да постоји велика разлика у заступљености типова супстантивизованих придева у чешком и српском језику, пре свега по виду придева. У чешком језику постоји системско синтаксичко ограничење: неодређени вид се не јавља у функцији атрибута. Због тога у чешком језику и не долази до настанка именица од неодређеног вида који би био паралелан српском типу насталом од придева неодређеног вида. Друга значајна разлика тиче се продуктивности типова поименичених придева. Чешки језик има типове са више него десетоструко већим бројем именица од српског. Значења поименичених придева мушког рода су у оба језика превасходно називи особа. У чешком језику су најчешћи називи занимања, затим називи особа по доминантним психичким и физичким особинама, врло ретко се срећу називи за ствари (углавном за врсте новца). У српском су ретки и застарели називи занимања (углавном неких старих

црквених, војних и других титула), постоји више назива за ђавола, као и назива на основу неких физичких и психичких особина. Изузетак представља свега неколико назива мушког рода који означавају нешто неживо.

У раду „Савремени чешки и српски књижевни језик – развој и перспективе“ (бр. 15) акценат се ставља на различитости друштвено-политичких и културних услова настанка и развоја српског и чешког књижевног језика, као и основне тенденције њиховог развоја. Највећа разлика између два језика огледа се у структурној удаљености између стандардног и нестандардног идиома и у толеранцији према страним елементима. У новије време разлике између ова два језика у заступљености и функцијама књижевних и некњижевних елемената се полако смањују. У новије време примећује се у чешком тенденција да се помери граница стабилне норме ка супстандардним идиомима, чиме се респектује говорни узус, уз услов да тај идиом превише не нагиње нити архаичности стандардног језика нити анархичности супстандарда. Раније пренаглашени појам језичке исправности мало је потиснут и у први план се истиче култивисаност, еластична стабилност и функционалност. Знатно је нарушена стара строга дихотомија јавне и приватне комуникативне функције, писаног и говорног језика, настају нови типови комбинованих идиома.

У раду „Неке нове тенденције у разговорном српском језику у поређењу са чешким“ (бр. 17) ауторка осветљава природу разлике између двају књижевних језика која се тиче функционисања и структурне дистанце њихових стандардних и нестандардних идиома. Врло је значајан закључак да се у новије време та разлика смањује, нарочито у области образовања нових номинационих јединица, као што су супстантивизовани придеви, универбизми и сл. Ти процеси су знатно продуктивнији у чешком језику, док се у српском језику запажа тенденција укључивања све већег броја универбизама у вокабулар.

У раду „О бохемизмима у српском језику“ (бр. 18) акценат се ставља на основне карактеристике преузимања чешких речи у српском језику, а оно је повезано са друштвено - политичким, али и са унутарјезичким условима. Преузимање се најчешће остварује на лексичком нивоу. Чешки језик је такође извршио утицај на друге словенске језике ширењем творбених

модела (нпр. *попрсје*), а посебно је то евидентно у области фискултурне терминологије, настале под директним утицајем М. Тирша. Најзначајнији периоди ширења чешког утицаја су доба хуманизма и хуситских ратова (речи као *хаубица*, *табор*), а затим и доба националног препорода (нпр. (превага). У новије време преузимање чешких речи има више епизодни карактер (робот, семтекс).

Трећи област питања којим се В. Копривица интензивно бави и у којем постиже значајне резултате тиче се чешко-српских контаката као веома значајног дела историје славистике (бр. 11, 16, 19, 21, 24).

У раду „Чешки лингвисти на београдским скуповима слависта“ (бр. 16) ауторка показује којим су се питањима нарочито бавили чешки лингвисти у контактима с другим словенским научницима (у току рада Београдског међународног славистичког састанка, који је надоместио због почетка другог светског рата неодржани Трећи конгрес слависта, заказан за 1939. годину), а која питања из проблематике јужнословенских обрађују на научним састанцима слависта у Вукове дане од првог скупа, 1991. године, до године у којој је обележена двестагодишњица од почетка устанка Срба против ропства под Турцима.

На Београдском међународном славистичком састанку, одржаном двадесет једну годину после Другог конгреса слависта у Варшави и Кракову (први је одржан у Прагу) чешку лингвистичку науку представљала су тројица лингвиста: Бохуслав Хавранек је реферисао о развоју славистичке науке у Чехословачкој у последњих десет година. Јозеф Курц, познати палеослависта и руководилац пројекта *Речника старословенског језика* ЧСАВ, извештава скуп о припреми тог монументалног дела, док Карел Хоралек говори о упоредној словенској лексикологији. Прегледно и зналачки, В. Копривица осветљава анализирани аспект чешко-српских културних веза и тиме даје значајан допринос историји славистике.

У раду „О настави чешког језика и књижевности на Филолошком факултету у Београду“ (бр. 19), који је написан у коауторству, Верица Копривица је написала поглавље посвећено настави језика. После краћег прегледа историје наставе чешког језика на Београдском универзитету од

њених почетака до данас, ауторка наводи основне принципе модернизације те наставе, који су у ранијем периоду већ примењени, али и оне који су у плану да се примене у току реформе.

Све ово напомињемо да бисмо указали да наша кандидаткиња испуњава и услов за избор у звање ванредног професора (да има објављен уџбеник), поред других научних и наставних услова које В. Копривица несумњиво испуњава. Стога подробнију анализу и оцену двосмерног двојезичног речника који је објавила колегиница Копривица остављамо за ту другу прилику (а то значи да Комисија сматра да треба расписати конкурс за избор у звање ванредног професора одмах после окончања поступка реизбора – јер постоји кандидат који испуњава све услове за такав избор).

5. Закључак Комисије

После ових закључних напомена Комисија оцењује да пријављени кандидат испуњава све научне, стручне и педагошке услове за поновни избор у доцентско звање те, на основу изложеног, предлаже Већу Филолошког факултета да у звање и на радно место доцента за научну област **Бохемистика, предмет Чешки језик, изабере др Верицу Копривицу.**

У Београду, 27. 11. 2014

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

др Јаромир Линда, доцент

др Александра Корда-Петровић, ван. проф.

др Вучина Раичевић, ред. проф.